

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Diligentia

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Dilectio absentiae damna non sentit : cum diurnitate tempo- rum plerumque solet infirmari dilectio : & temporis tractu & lo- cali distantia conualecit. *ibid.*

¶ SIMILITUDINES.

Chrystostomi, quando quis temporalibus quidem motibus excita- tur, voluntas autem illius non inclinatur, vt faciat opus quod facere instigatur, sed stabili; proposito continentiae, ratione iustitiae irra- tionabiles motus corporis frangit: est corpore concupiscit, anima eius non concupiuit: si autem confenserit explere, quod cogitat, tunc vere dicitur animo concupiscere: Sic & caro inimicum suum diligere non potest, quemadmodum nec possibile, vt iniuriam non sentiat sibi illatam. Anima autem inimicum diligere potest, quia dilectio vel odium carnis in sensu est, animae autem in intellectu. *In Matrh. c. 5. hom. 12.*

Arnobij: Sicut qui literas docent, timorem discipulis, & ter- rorem inducunt, non vtique necessarium magistris, sed valde di- scipulis profuturum est, & sicut illos exhorrent, qui sine timore & si- ne spe sunt: sciunt enim, eos ad eruditionem peruenire non posse: Ita eos dilectionem habere commemorant, qui timentes eos, & in eos, qui sperant in eruditionem eorum. Et hoc de homini- bus tantum longe est a comparatione Dei, quantum longe est a diuinitate humanitas. Sed comparationem ad apertionem rei dicit, ad spem nos & misericordiam diuinam impellat, vt eorum participes faciat, super quos beneplacitum est Domino. *In P salm. 144.*

Augustini Discernis hoc rectum & iustum esse Domine Deus, vt huius seculi, noctis & tenebrarum, praestantiori desiderio, virtute at- que studio, diligant, & querant perituras diuitias, & fugitiosos ho- mores, quam non serui tui diligamus te Deum nostrum, per quem facti & redempti sumus. Si enim homo hominem tanta diligit dilectione, vt alter alterum vix patiatur abesse: spona si spono tanto conglutinatur mentis ardore, vt praemagnitudine amoris, nulla periri valeat requie, chari sui absentiam, non sine magno moerore ferens: Quae ergo dilectione, & quo studio quo feruore, anima, quae desponsata tibi fide & miserationibus, debet diligere te verum Deum, & pulcherrimum sponsum, quia nos sic amasti & saluasti, qui pro nobis tot & talia fecisti? Amor tuus suauis & quietus est. Nam pectora, quae possides, dulcedine, & suauitate, & tranquillitate re- ples. E contra amor seculi & carnis, anxius est & perturbatus: animas certe, quas ingreditur, quietas esse non patitur. Semper enim suspi- cionibus, variisque timoribus sollicitat eas. *Libro Meditacionum cap. 35.*

¶ BIBLICA EXEMPLA.

Dilectionis inimicorum exempla: Ioseph, *Genes. 45. 3.* Danid, *1. Sam. 25. 9. 2. Sam. 16. Versicul. 7. 8. 9. 10.* Elifas, *2. Reg. 6. 22.* Christus, *Luc. 23. 34.* Rom. 5. 3. Stephanus, *Actor. 7. 60.* Paulus, *2. Timoth. 4. 16.* inimici beneficia conferenda, *Prover. 25. 27. Rom. 12. 20.* Inimico re- conciliatio non temere credendum, *1. Sam. 24. 17. 2. 26. 21. 2. Sam. 4. 26. 1. Macch. 12. 24.*

¶ HISTORICA EXEMPLA.

Caes. Iulius Caesar diligebat adeo milites suos, vt audita clade Tituriana, barbam capillumque iunxerit: nec ante demerit, qua vindicaret quibus rebus & deuotissimos sibi & fortissimos reddidit. *Suet.*

Phidas statuarius Agoracritum Parium discipulum suum adeo dilexit, vt nomen eius suis operibus inscripserit plerisque.

Sammoneus Serenus praceptor Gordiani iunioris, adeo eius in- genium probauit, vt bibliothecam illi suam duum & sexaginta mil- lium voluminum, moriens testamento reliquerit. *Sabellicus libr. 6. Eneado 7.*

Arsobulus, Iudaeorum rex primus post Babyloniam captiui- tatem, Philen dicitur esse, id est, amator Graecorum. *Ioseph. libro 13. cap. 19.*

Lesius Niger Polonorum rex peregrinum militem Germanum ob fidem dilexit: vt & habitu eorum vteretur, & Cracouiae reginica solis Teutonjensis permitteret. *Cromerus.*

Sueno rex Danorum cultu Germanico gaudens, suorum odia contraxit. *Saxo.*

Vide Amicitia, Amor, Charitas.

Diligentia.

¶ DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

DILIGENTIA, Graece ἀσκήσιμος, ἀσκήσιος, est diligens di- citur. Est autem diligentia idem, quod sollicitudo. Ideo re- quiritur in omni virtute, sic etiam sollicitudo. *secundum B. Tho.*

nam secunda secunda q. 4. art. 1. huius contrarium est Indulgentia, id est, incuria.

¶ BIBLICI LOCI.

Diligentia commendatur. *Prover. 22. 29. Exempla: Serui Isaac, Genes. 24. 56.* Vide contrarium huic vitium Accidiam, Negligentiam.

¶ PATRVM SENTENTIAE.

Menander.

Ei in quibus visus, apud eos est uti q. 2.
id est:

Ni castos parva, perdes maiora.
Tis castos parva dicitur, hinc.

id est:

Diligentia omnia subditasunt.

¶ PHILOSOPHICAE SENTENTIAE.

Præclarum quidem est etiam per fortunam inter illusterrimos admiratione esse, sed multo præstantius est industria sua, quicquid gloriosum ac illustre sit, adeptum esse, illa enim sceleratis etiam interdum sese obicit, huius autem societas & communicatio nemin adest, nisi qui generoso animo atque forti excellat, *Ex orat. amatoria Demosth.*

Par est, quibus in rebus quisque se exercet, ac in quæ incumbit, in is ut plus valeat. *Ex orat. 2. in Philipp.*

Recta prudensque rerum gerendarum in adolescente inquisitio, & animi boni, & vegetæ mentis commune signum est. *Ex orat. 2. in Antiochia.*

Nihil est cautius hominibus & circumspicis adeo formidabile, quin diligentia præcaueri possit: neque vllum malum est, quin incautis & pigris euenire queat. *Ex 25. Troem.*

Si quis existimat Alexandrum eo fortunatum, quia ad eum quem optabat exitum perducebat omnia: illud cogitet, quod agendo, & laborando, & audendo, non desidendo, felix fortunatusque sit. *Ex 2. epist.*

¶ APOTHEGMATA.

Demosthenes Mitylenensis pulsata ianua hominis musicæ ac citharæ dedit, cum is auditu pulsu iussisset illum introire, faciam, inquit, si prius alligatis citharam. Subnotans, illum nil aliud quam cithara canere. *Erast. lib. 8. apoph.*

Anaxagoras, Perlarum rex coronam ex rosis consecravit illeuit vnguento, misitque Antalcidæ, de pace legationem obeunt. At ille: Sulpicio quidem, inquit, donum, atque animi promptitudine laudo: sed rosarum odore naturæ que fragrantiam artis adulatione perdidisti. *Aelian. lib. 14. de varia histo.* Idem dici possit de nimia diligentia, qua multoties res magis obicitur, quam ornatur.

Apelles, Protogenes pictor toto septennio in pingendo Ialyo consumpto, tandem iunmam manum impoluit. Eum cum cernebat, Apelles, primum subfuiti mutus, & stupefactus inopinata atque mirabili contemplatione. Deinde respiciens, Labor quidem, inquit, magnus est: item artifex excellens verum operi gratia non inest quam si homo confectus esset, labor eius coelum attingeret. Laudavit quidem insignem picturam Apelles, sed nimiam diligentiam & industriam vituperavit, quæ operi gratiam omnem adimebat. *Aelian. lib. 12. de varia histo.*

Pollux dicebat, Commode agendo factum est, ut sepe agerem: sed sepe agendo factum est, ut minus commode, quia scilicet aliduitate, nimia facilitas magis, quam facultas, nec fiducia, sed temeritas paratur. Quod accurate factum velimus, raro faciendum est. Hac ratione duci videntur Itali quidam eruditi, qui licet pulchre calleant Latine, tamen vix inquam adduci possunt, ut in familiari congressu Latine loquantur. At si quando compellit necessitas, dicunt exacte quæque de scripto. *Erast. lib. 8. apoph.*

Scripto Africanus Centurionem, qui pugna non adfuerat, cum increparet, atque ille diceret, se in castris custodiæ gratia remansisse. Nemo amo, inquit, nimium diligentes. *Brusson. ex Cicer. lib. 2. de Oratore.*

Zeno dicebat, *εὐνοῦν δὲ πᾶσι μὲν εἶναι, ἢ μὴ μὲν εἶναι*, id est, ut aliquid fiat bene, nasci quidem paulatim, sed tamen non esse paulum. Illud dictum quidam ascribunt Socrati. *Laert. 1. 7. c. 1.*

Anaximenes, Cum multi philosophorum disputassent de virtutis difficultate, Anaximenes proliens, virtutem assiduitate & studio dici posse affirmavit. Non ignoravit sane vir sapientissimus, nil esse tam arduum, quin studii assiduitate inuestigari possit. *Laert. lib. 6. cap. 1.*

¶ SIMILITVDINES.

Isidorus, Ut in aliis negotiis, cicutandisque feris, cura & diligentia plurimum momenti: Sic etiam ad virtutem adipiscendam per magnas vires habet. *In Proemio orationis ad Nicoclem, de Regno.*

Pliny, Ut nihil minus expedit, quam agrum optime sepe numero inutilissimum esse, minus esse in negotio. *Lib. 18. c. 6.*

Seneca, Ut qui serius exiuit, cursus celeritate perire non poterit. Ita qui serius ad bonam vitam aut literas accessit, reparare necesse est, superioris cessationis iacturam.

¶ ADAGIA.

Ad amissum. *Gellius*, Freqvens est apud auctores, Ad amissum. *Ex amissum satim: Amissum: pro eo, quod est, exquisita diligentia.*

Ad vnguem. *Horat.*

Ad vnguem eandem habet sensum. A maioribus est phora, qui super inducto vngui commissuras explorant.

In quadrum redigere.

Pro eo quod est, in or dinem, aptamq; structuram, in de quod conuenit, quæ ad are dicitur.

In nocte consilium in vni iudic.

Admonet ad agendum, non esse præcipiendum consilium ad primos animi impetus quippiam agendum. *Seneca* tollit.

Ruminare negotium. *Quæ de oratoribus est, qui ruminare seu remandare negotium dicitur, qui versat, etiam atq; etiam expendens. Aristophanes.*

Fixis oculis intueri. *Pro eo, quod est, attentus considerare.*

In occipio oculos gerit.

De Versuris & circumspicis, quosq; nequitiam prole. *Plaut. in Aulularia.*

Quæ in occipio quoque habet oculi.

Vnum ad vnum, in pædis in quæ.

Quum ex aliis singula singulis componitur. *Lucian.*

Includi reddere.

Pro eo, quod est, refringere ac mutare, corrigere. *Horat.*

Et male formatos includi reddere. *Veris.*

Confusis forma dicuntur recoquere.

Ruri fons, *ἄρξ τρυφ.*

De nimium laboriosus, & perpetuo operi assidens. *Ithorus. lib. 2.*

In eum, qui velut insignitor hortator, fortis dicitur. *Sepe caput scaberet, Simos & roderet vngui.*

Aristophanis & Cleantis lucerna.

Propter insignem studii diligentiam in proceribus Aristophanis, aut Cleantis lucernam dicatur lucerna in studio, ex quibusq; cura singula pensitas.

Lucernam oiet, *ἄρξ τρυφ.*

De re meditata, multoq; studio elaborata.

Non vna manu capere, *ἄρξ τρυφ.*

Id est, non vna tantum manu capere. *Dei labor capere, difficult.*

Metri digitis.

Qui rem accuratius quam oportet, expendit: *disputatur Horat.*

Legimusq; sanum digitis callemus & cur. *Dausprechten.*

Homini diligenti semper aliquid superest.

Qui vere diligens est in negotio non quæ sit facit. *Somnus absit ab oculis, *ἄρξ τρυφ.**

Vbi quærem aggreditor, quæ summam diligentiam fideret.

Somnum non vidit.

His verbis significat summam diligentiam.

Vel acum inueniens.

De re diligenter vestigata. *Plautus.*

Græci lapidem dicentes, *ἄρξ τρυφ.*

Dicit solitum de q; qui summa prudentia gerunt. *Aristophanes.*

Frons occipio prior.

Quo significat antiquitas, rectius veri negotium, *testis adest, *ἄρξ τρυφ.**

esse iure: *Wer will haben das jhm gedinget, *ἄρξ τρυφ.**

Atterere negotii curam.

Admonet aliquem, ut diligenter negotium capere, *ter re aggreditor, *ἄρξ τρυφ.**

Id est, *Quin age, *ἄρξ τρυφ.**

Corripere.

¶ HISTORICAE EXEMPLA.

Tiberius Caesar post Variam eladem Rhenum, magna diligentia in singulis explorandis admittit.

